

// Cicle de Cinema i Drets dels Infants

2013-2014

La mirada dels infants:
una mirada diferent

Cicle mitjà

Material didàctic elaborat per © Teleduca. Educació i Comunicació

La princesita

Alfonso Cuarón

Guia didàctica per al Cicle Mitjà d'Educació Primària

Ajuntament de
Barcelona

bcn.cat/
dretscivils
facebook.com/bcn.cat
twitter.com/barcelona.cat

1. CICLE DE CINEMA I DRETS DELS INFANTS

1.1. Propòsit del cicle

Aquest curs, des del Cicle de Cinema i Drets dels Infants, apostem per treballar els drets i els deures tant individuals com col·lectius des d'una clara perspectiva de gènere. L'objectiu clau és donar visibilitat i reforçar el paper fonamental que juguen les nenes, les noies i les dones en la lluita, la defensa i la promoció dels drets en general i els de la infància en particular. Partim del principi que sense la seva contribució decisiva i constructiva en la societat no pot haver-hi ni equitat, ni avenços socials ni un desenvolupament humà i sostenible.

Al cicle mitjà d'educació primària agafem com a punt de partida la pel·lícula ***La princesita***. Es tracta d'una història que protagonitza la Sara, una nena de 10 anys molt decidida, amb una fantasia desbordant i gran relatora d'històries exòtiques. La guerra l'obliga a separar-se del seu pare (que té cura d'ella des de la mort de la mare) i això la porta a un internat per a nenes. Allà viu una aventura en la qual haurà de lluitar per sentir-se reconeguda i desenvolupar la seva personalitat, i sobretot per fugir de la injustícia i l'esclavatge a què la directora sotmet tant a ella com a la Becky, una nena afroamericana a qui fa fer de criada.

Us proposem un recorregut pedagògic que ens portarà de l'aula al cinema, del cinema a l'aula i de l'aula a la vida quotidiana i l'entorn dels nens i les nenes. Per fer-ho possible comptarem amb el suport d'un Bloc que promourà la difusió dels materials creats per l'alumnat dels centres educatius participants i també la interacció entre tots i totes.

Aquest camí comença amb una activitat a l'aula (1 hora) que es pot basar en un joc de rols o bé en una cerca i debat de notícies relacionades que serveixi per situar el context de la pel·lícula i els drets a treballar, i preparar l'anada al cinema entre tots i totes.

Després de veure el film, la proposta contempla una activitat de creació a l'aula que acompanya a anar més enllà en el treball dels drets dels infants, i posteriorment es comparteix amb la resta de centres educatius participants. Hem buscat una activitat que tant pugui desenvolupar-se en una sola sessió d'1 hora de classe com assolir un tractament més transversal en el currículum i es desplegui al llarg d'un màxim de 6 hores lectives.

Per portar-la a terme, en un primer moment, tot el grup classe crearà una heroïna i decidirà de quina història és la protagonista. Un cop subdividits en tres equips de treball, els i les alumnes s'organitzaran per plasmar les tres parts del relat (presentació, nus i desenllaç) en forma de *storyboard* o guió il·lustrat. Conjuntament hauran creat una aportació col·lectiva basada en: ***Inventem una història de la nostra heroïna***.

Un cop compartit aquest treball de creació en el Bloc del Cicle de Cinema i Drets dels Infants, us suggerim algunes petites accions a portar a terme per l'alumnat, amb l'acompanyament del professorat i/o les famílies, per connectar tot allò après i debatut amb la vida quotidiana i l'entorn.

1.2. Objectius pedagògics i competències bàsiques

1. Competència social i ciutadana

- Utilització progressiva del coneixement adquirit sobre l'evolució i l'organització de les societats i sobre els trets i valors del sistema democràtic, així com inici en l'ús del judici moral per a triar i prendre decisions, i exercir activament i responsablement els drets i deures de la ciutadania.
- Comprensió que no tota posició personal és ètica, si no està basada en el respecte a principis o valors universals com els que conté la Declaració dels Drets Humans.
- Presa de consciència sobre els valors de l'entorn per tal d'avaluar-los i reconstruir-los afectivament i racional, i així crear un sistema de valors propi i comportar-se en coherència amb ells, sobretot a l'hora d'afrontar una decisió o un conflicte.
- Participació activa, presa de decisions, tria sobre com convé comportar-se en determinades situacions, i responsabilitat davant les eleccions i decisions adoptades. Adopció, com a referència, de models de persona que puguin ser elements actius en la construcció d'una societat democràtica, solidària i tolerant, i que es comprometin a contribuir en la seva millora.
- Exercici de la ciutadania activa i integradora que exigeix el coneixement i comprensió dels valors en què s'assenten els estats i societats democràtics, dels seus fonaments, maneres d'organització i funcionament. Reflexió crítica al voltant dels conceptes de democràcia, llibertat, solidaritat, coresponsabilitat, participació i ciutadania, amb particular atenció als drets i deures reconeguts en les declaracions internacionals.

2. Competència d'autonomia i iniciativa personal

- Desplegament de la capacitat d'elegir amb criteri propi, d'imaginar projectes, i de portar endavant les accions necessàries per desenvolupar les opcions i plans personals (en el marc de projectes individuals o col·lectius) responsabilitzant-se, tant en l'àmbit personal com en el social.
- Adquisició d'habilitats per reelaborar els plantejaments previs o elaborar noves idees, buscar solucions i portar-les a la pràctica.
- Anàlisi de les possibilitats i limitacions, coneixement de les fases de desenvolupament d'un projecte, planificació, presa de decisions, actuació segons criteris propis, avaluació del que s'ha fet i autoavaluació, capacitat per extreure conclusions i valorar les possibilitats de millora.
- Desenvolupament d'una actitud positiva cap al canvi i la innovació, la qual cosa pressuposa la flexibilitat de plantejaments i la comprensió d'aquests canvis com a oportunitats, per tal d'adaptar-s'hi críticament i constructiva, afrontar els problemes i trobar solucions en cada un dels projectes vitals que s'emprenen.
- Adquisició d'habilitats socials per a relacionar-se, cooperar i treballar en equip: posar-se en el lloc de l'altre, valorar les idees d'altri, dialogar i negociar, desenvolupar l'assertivitat per fer saber adequadament a les altres persones les pròpies decisions, i treballar de forma cooperativa i flexible.

3. Competència d'aprendre a aprendre

- Presa de consciència de les pròpies capacitats (intel·lectuals; emocionals, físiques), del procés i les estratègies necessàries per a desenvolupar-les, així com del que es pot fer amb ajuda d'altres persones o recursos.
- Consolidació d'un sentiment de competència personal que redundi en el desenvolupament de les actituds, la motivació, la confiança en un/a mateix/a i el gust d'aprendre.
- Foment del pensament creatiu; la curiositat de plantejar-se preguntes, identificar i plantejar la diversitat de respostes possibles davant una mateixa situació o problema utilitzant diverses estratègies i metodologies que permetin afrontar la presa de decisions, racionalment i crítica, amb la informació disponible.
- Desplegament progressiu d'habilitats per obtenir informació (tant individualment com en col·laboració) i, molt especialment, per transformar-la en coneixement propi, relacionant i integrant la nova informació amb els coneixements previs i amb la pròpia experiència personal i sabent aplicar els nous coneixements i capacitats en situacions semblants i contextos diversos.

4. Tractament de la informació i competència digital

- Domini de llenguatges específics bàsics (textual, icònic, visual i gràfic) i de les seves pautes de descodificació i transferència.
- Aplicació, en distintes situacions i contextos del coneixement, dels diferents tipus d'informació, les seves fonts, possibilitats i localització, i dels llenguatges i suports més freqüents en què sol expressar-se aquest coneixement.
- Cert domini de les destreses relacionades amb el raonament per organitzar la informació, relacionar-la, analitzar-la, sintetitzar-la i fer inferències i deduccions ja amb un cert nivell de complexitat. En definitiva, comprendre-la i integrar-la en els esquemes previs de coneixement.
- Comunicació de la informació i els coneixements adquirits emprant, de manera creativa, recursos expressius que incorporin, no solament diferents llenguatges i tècniques específiques, sinó també les possibilitats que ofereixen les tecnologies de la informació i la comunicació.
- Usos de les TIC com una eina en els models de processos socials, comunicatius o creatius; processament i gestió adequades d'una informació abundant i complexa; resolució de problemes reals; presa de decisions; treball en entorns col·laboratius ampliant els entorns de comunicació, per participar en comunitats d'aprenentatge formals i informals; i generació de produccions responsables i creatives.

Idees prèvies, anàlisi del film, reflexió al voltant dels drets dels infants, treballs creatius, interaccions amb altres escoles, devolucions a l'entorn, etc.

5. Competència comunicativa i lingüística audiovisual

- Expressió i comprensió de missatges, tant orals com escrits, visuals o corporals, que s'intercanvien en situacions comunicatives diverses que es generen a l'aula i que després els infants poden adaptar a diverses accions comunicatives amb l'entorn.
- Major aprofundiment en la interpretació i la comprensió de la realitat que ens envolta, per potenciar el desenvolupament de l'autoestima i la confiança de cada infant en si mateix/a.
- Construcció progressiva de coneixements i pensament social crític: en el tractament de la informació (tècniques per memoritzar, organitzar, recuperar, resumir, sintetitzar, etc) i el domini dels recursos comunicatius específics que faciliten la comunicació del coneixement i el fet de compartir-lo: descrivint, explicant, justificant, interpretant o argumentant els fenòmens que es plantegen en els projectes d'estudi a les aules.
- Ús de la comunicació interpersonal i la conversa com a accions que suposen l'adquisició d'habilitats per a establir vincles i relacions constructives amb les altres persones i amb l'entorn, i també apropar-se a noves cultures, que adquireixen consideració i respecte en la mesura en què es coneixen.
- Cerca de solucions creatives que ajudin a establir les bases per superar tota mena d'estereotips i també a prendre actituds crítiques davant dels continguts de risc que denigren les persones per motius de gènere o que les associen a imatges tòpiques que després poden degenerar en situacions de segregació i desigualtat.

Relació de competències bàsiques:

- 1. Competència social i ciutadana**
- 2. Competència d'autonomia i iniciativa personal**
- 3. Competència d'aprendre a aprendre**
- 4. Tractament de la informació i competència digital**
- 5. Competència comunicativa i lingüística audiovisual**

2. DRETS DELS INFANTS

2.1. Drets que proposem treballar amb la pel·lícula

La pel·lícula ***La princesita*** és una bona eina per abordar, d'una banda, el dret a expressar les opinions d'un/a mateix/a i desenvolupar la pròpia personalitat (en especial, de les nenes), i, de l'altra, per comprendre que els infants, visquin on visquin i sigui quina sigui la seva situació socioeconòmica, mai haurien de trobar-se sotmesos/es a situacions d'esclavatge ni treball obligatori, a l'igual que cap altre ésser humà. El film incideix tant en el ple reconeixement dels trets característics de cada nena o nen com també en la solidaritat envers les persones desamparades i la capacitat de rebel·lar-se contra la repressió.

Donat que són menors i el seu caràcter s'està formant, els infants necessiten que les persones adultes contribuïm a preservar la seva identitat i tinguem en compte les seves opinions (sobretot en relació als afers que els afecten). Per tant, és important que coneguin el dret que tenen a ser defensats enfront de les possibles agressions que pateixen en el seu entorn.

Això ens porta a desplegar sensibilitat i empatia envers les possibles vulneracions de drets que encara avui dia pateixen, de forma singular, les nenes, joves i dones, a diferència dels nens, joves i homes. És crucial vetllar per la igualtat d'oportunitats i l'equitat, sense excepció de cap mena ni discriminació per raons d'origen, gènere, llengua, religió, posició econòmica, diversitat funcional o qualsevol altra condició.

La princesita ens acompanya a valorar la personalitat de cadascú, les aptituds, els gustos i les preferències, les aficions i els desitjos, etc. i posa en valor el creixement personal, l'educació respectuosa amb els infants, el poder de la fantasia, i la solidaritat i capacitat de lluita contra les injustícies que ens envolten. Així mateix, obre una reflexió profunda sobre les expectatives que, associades a determinats rols socials i estatus socioeconòmics, marquen el camí de les persones des de la infantesa.

2.2. Marc legal que recull els drets humans i els drets de la infància als quals es pot referir la pel·lícula

La pel·lícula **La princesita** permet treballar amb l'alumnat sobre el marc legal que recull els drets humans i els drets de la infància en la línia que us marquem a continuació:

Declaració Universal dels Drets Humans

Article 5. Ningú no pot ser sotmès a tortures ni a penes o tractes cruels, inhumans o degradants.

Article 19. Tota persona té dret a la llibertat d'opinió i d'expressió; aquest dret inclou el de no ser molestat a causa de les pròpies opinions i el de cercar, rebre i difondre les informacions i les idees per qualsevol mitjà i sense límit de fronteres.

Article 23. 3. Tothom que treballa té dret a una remuneració equitativa i satisfactòria que assegurï per a ell i la seva família una existència conforme a la dignitat humana, completada, si cal, amb altres mitjans de protecció social.

Article 24. Tota persona té dret al descans i al lleure i, particularment, a una limitació raonable de la jornada de treball i a vacances periòdiques pagades.

Article 26. 1. Tota persona té dret a l'educació. L'educació ha de ser gratuïta, si més no, en la instrucció elemental i fonamental. La instrucció elemental ha de ser obligatòria. (...)

[Declaració Universal dels Drets Humans](#)
[Declaració dels Drets Humans \(lectura fàcil\)](#)

Declaració dels Drets de l'Infant

Principi 6. L'infant, per al desenvolupament ple i harmoniós de la seva personalitat, necessita amor i comprensió. Sempre que sigui possible, haurà de créixer a l'emparança i sota la responsabilitat dels seus pares i, en qualsevol cas, en un ambient d'afecte i de seguretat moral i material (...).

La societat i les autoritats públiques tindran

una cura especial envers els infants sense família o que estiguin mancats de mitjans adequats de subsistència.

Principi 7. L'infant té dret a rebre educació, que serà gratuïta i obligatòria almenys en la seva etapa elemental. Se li donarà una educació que afavoreixi la seva cultura general i li permeti, en condicions d'igualtat d'oportunitats, desenvolupar les seves aptituds i el seu judici individual, el seu sentit de la responsabilitat moral i social, i esdevenir un membre útil a la societat. L'interès superior de l'infant serà el principi que guiarà aquells qui tenen la responsabilitat de la seva educació i orientació; aquesta responsabilitat pertoca abans de tot als pares. L'infant gaudirà plenament de jocs i esbarjos, els quals hauran d'estar orientats a les finalitats perseguides per l'educació; la societat i les autoritats públiques s'esforçaran a promoure la satisfacció d'aquest dret.

Principi 9. L'infant ha de ser protegit contra totes les formes de negligència, crueltat i explotació. No serà objecte de cap mena de tràfic.

No s'haurà de consentir que l'infant treballi abans d'una edat mínima adequada; en cap cas no s'ocuparà ni se li permetrà que s'ocupi en qualsevol tasca o feina que perjudiqui la seva salut, o que en dificulti el seu desenvolupament físic, mental o moral.

[Declaració dels Drets de l'Infant](#) (completa)

[Declaració dels Drets de l'Infant](#) (abreujada)

Convenció sobre els Drets de l'Infant

Article 2. Els Estats membres prendran totes les mesures adequades per assegurar que l'infant estigui protegit contra tota classe de discriminació o càstig per mor de la condició, les activitats, les opinions expressades o de les creences dels seus pares, tutors o familiars de l'infant.

Article 3.1. En totes les accions que concerneixen l'infant, tant si són portades a terme per institucions de benestar social públiques o privades, tribunals de justícia, autoritats administratives o cossos legislatius, la consideració principal ha de ser l'interès primordial de l'infant.

Article 12.1. Els Estats membres han d'assegurar a l'infant amb capacitat de formar un judici propi el dret a manifestar la seva opinió en tots els afers que l'afectin. Les opinions de l'infant han de ser tingudes en compte segons la seva edat i maduresa.

Article 13.1. L'infant té el dret a la llibertat d'expressió; aquest dret inclou el dret a cercar, rebre, i difondre informació i idees de tota mena, sense consideració de fronteres, sigui oralment, per escrit, o impreses en forma d'art o per qualsevol altre mitjà triat per l'infant.

Article 16.1. Cap infant no pot ser subjecte d'interferències arbitràries o il·legals en la seva vida privada, la seva família, domicili o correspondència, ni d'atacs il·legals al seu honor i reputació.

Article 16. 2. L'infant té dret a la protecció de la llei contra aquestes interferències o atacs.

Article 19.1. Els Estats membres han de prendre totes les mesures legislatives, administratives, socials i educatives apropiades per protegir l'infant contra totes les formes de violència física o mental, lesions, abusos, abandonament o tracte negligent, maltractament o explotació, inclosos els abusos sexuals, físics o mentals, mentre està sota la tutela dels seus pares, tutors legals o de qualsevol altra persona que en tingui tutela.

Article 28.2. Els Estats membres han de prendre totes les mesures adequades per assegurar que la disciplina escolar sigui administrada de manera compatible amb la dignitat humana de l'infant i de conformitat amb aquesta Convenció.

Els Estats membres reconeixen el dret de

l'infant al descans i a l'esplai, al joc i a les activitats d'esbarjo adequades a la seva edat, i a participar lliurement en la vida cultural i les arts.

Article 32.1. Els Estats membres reconeixen el dret de l'infant a ser protegit contra l'explotació econòmica, i a fer qualsevol treball que pugui ser perillós o entorpir la seva educació, o que sigui perjudicial per a la seva salut o el seu desenvolupament físic, mental, espiritual, moral o social.

[Convenció sobre els Drets de l'Infant \(completa\)](#)

[Convenció sobre els Drets de l'Infant \(resumida\)](#)

[Carta de Ciutadania. Carta de Drets i Deures de Barcelona](#)

DRETS A BARCELONA

Article 22. Infants i adolescents. Totes les persones menors d'edat tenen dret a tenir condicions d'existència que els permeti el seu desenvolupament integral. En concret: b) Han de tenir garantits els recursos socials per al ple desenvolupament físic, mental, intel·lectual i ètic. c) Tenen dret a opinar i a expressar-se. f) Tenen dret a la prevenció i l'atenció davant de situacions de discriminació, risc o desamparament.

DEURES A BARCELONA

Article 36. Llibertat i dignitat

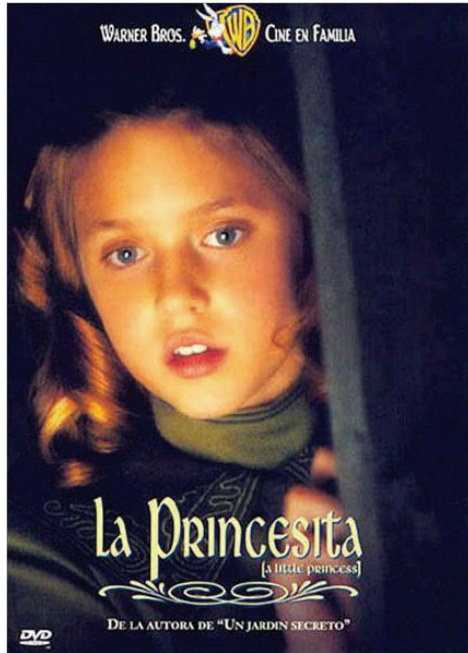
1. Totes les persones tenen el deure de no menyscar amb el seu comportament els drets de les altres persones, ni atemptar contra la seva dignitat o la seva llibertat d'acció.

2. Totes les persones tenen el deure de tractar amb respecte, consideració i solidaritat aquelles persones que, per les seves circumstàncies personals, socials o de qualsevol altra índole, es trobin en una situació de més vulnerabilitat.

[Carta de Ciutadania. Carta de Drets i Deures de Barcelona](#)

[Carta de Ciutadania. Carta de Drets i Deures de Barcelona \(lectura fàcil\)](#)

3. LA PEL·LÍCULA

3.1. Fitxa tècnica breu

Títol original:

A Little Princess

Director:

[Alfonso Cuarón](#)

Guionistes:

[Richard LaGravenese](#) i [Elizabeth Chandler](#).

Guió basat en la novel·la del mateix títol *A Little Princess* (1905) de Frances Hodgson Burnett.

Actrius i actors principals:

Liesel Matthews, Eleanor Bron, Liam Cunningham

EUA

Any d'estrena: 1995

Durada: 97 minuts

Versió castellana

3.2. Sinopsi de l'argument

La vida de la Sara Crewe, filla d'un oficial de l'exèrcit anglès vidu, canvia radicalment quan el seu pare és cridat a incorporar-se a files, durant la Primera Guerra Mundial. Aquesta nena de 10 anys es veu obligada a separar-se d'ell, a qui es troba molt unida, i també deixar enrere la vida junts a l'Índia. D'un món banyat per la fantasia i l'exotisme orientals passa a la rígida disciplina de l'internat per a senyoretes que regenta l'estricta Srta. Minchin a Nova York.

Malgrat l'enyorança, la jovialitat i la rica imaginació de la Sara aconsegueixen insuflar una mica d'alegria entre les companyes de l'internat. Però la seva vida plàcida allà s'acaba quan, abruptament, arriba la notícia de la mort del seu pare a la guerra. La despietada Srta. Minchin li pren tot el que posseeix i l'obliga a fer de criada, en unes condicions humiliants. La Sara suporta la situació amb una gran enteresa i gràcies a l'afecte que la majoria de les seves companyes continua professant-li. De seguida, s'alia amb la Becky, una nena afroamericana que també és obligada a fer de criada a l'internat, i lluiten conjuntament i amb el poder de la fantasia contra les injustícies que pateixen.

La història dona un gir quan la fortuna fa que el pare de la Sara, que en realitat no ha mort sinó que es troba ferit i amnèsic, resulta que està allotjat a la casa d'un veí de l'internat, un home molt ric i que té com a servent un misteriós personatge hindú.

[Tràiler \(en anglès\)](#)

3.3. Explicació dels conflictes i dels personatges en relació als valors a treballar

Abans d'entrar en el detall dels drets i valors que ressalten a **La princesita**, cal tenir en compte que la història que relata passa durant un període anterior a la Declaració Universal dels Drets Humans (proclamada per

(ja siguin reals o ficticis) del passat es percebin com a totalment injustes i inhumanes, en actuar de forma repressora i discriminatòria envers la infància. Per tant, tant la novel·la que inspira la pel·lícula (escrita el 1905, tot i que el

l'Assemblea General de les Nacions Unides el 10 de desembre de 1948) i de qualsevol altre acord internacional en defensa de les persones (la Declaració dels Drets de l'Infant és de 1959, la Convenció sobre l'Eliminació de totes les formes de Discriminació contra la Dona, de 1979, la Convenció sobre els Drets de l'Infant, de 1989, etc.).

A l'època que narra la pel·lícula no podríem parlar *strictu sensu* de drets humans no contemplats. Però, encara que no existissin els esmentats acords internacionals, això no treu que determinades actituds de personatges

cel·luloide trasllada l'acció a la Primera Guerra Mundial) com el mateix film (produït el 1995) són clarament en pro dels drets humans.

Les discriminacions denunciades no són tan de caire sexista, sinó més aviat d'abús de poder vers els infants, en aquest cas, sobre les nenes. La protagonista és una nena però la història hagués pogut estar protagonitzada per un nen, només amb alguns matisos diferents. La perspectiva femenina es deu al bagatge autobiogràfic que l'autora del llibre aboca a la història.

La princesita

Alfonso Cuarón

Guia didàctica per al Cicle Mitjà d'Educació Primària

El fet que la protagonista sigui una nena aporta un plus reivindicatiu tant a la novel·la com al film. Presenten la Sara com una nena valenta i decidida, amb un grau de maduresa inusual en un infant de 10 anys. Destaca per la seva capacitat de lideratge, l'empatia envers els oprimits i l'autoestima. La seva integritat fa que sigui capaç d'enfrontar-se a l'autoritat injusta que representa la directora l'internat, i ho fa amb tota la força i la clarividència dels seus sentiments. Especialment quan li diu a la Srta. Minchin: "Todas las mujeres somos princesas por derecho propio".

Cal ressaltar l'amor que es tenen amb el seu pare com a font de la seguretat de la Sara en si mateixa, que queda explícita en la frase que el progenitor li diu en acomiadar-se d'ella a l'internat: "Puedes ser lo que tú quieras, hija mía, si crees en ello". Aquests aspectes són els que permeten relacionar la pel·lícula amb aquells drets de la normativa legal que defensen la necessitat d'una protecció afectiva dels infants i la valoració de la família com a primer focus educatiu.

D'altra banda, la repressió com a sistema, imposada per la intolerant Srta. Minchin, permet parlar dels drets dels infants a no ser sotmesos a tractes cruels ni humiliants, i al deure de la població adulta de posar l'interès en el benestar i el desenvolupament integral dels infants per davant d'altres. El film també remet al dret de la infància a no ser explotada laboralment, i a prioritzar l'educació i el lleure.

Finalment, cal fer esment del dret que té tot/a nen/a d'expressar-se lliurement i també ser escoltat/da. Es tracta d'un principi contra el que va, precisament, una de les normes repressives més constants a la residència de la Srta. Minchin, i que afecta especialment a la capacitat fabuladora i comunicadora de la Sara: no deixar-les parlar i fer-les restar en silenci.

Ressalta per damunt de tot la capacitat de lluita de la protagonista de **La princesita** enfront de les injustícies i el seu rol com a catalitzadora de canvis en la seva vida i la dels i les altres.

[Tràiler \(en anglès\)](#)

3.4. Relació de qüestions a observar per a una millor comprensió de la pel·lícula

1. Elements contextuais:

La novel·la en la qual es basa la pel·lícula (*A Little Princess*, 1905) l'any 2007 va ser considerada per l'Associació d'Educadors Nord-americana com un dels "100 llibres del professor d'infants". L'any 2012 va ser reconeguda com un dels "100 millors llibres d'iniciació a la lectura", segons la Revista de Biblioteques Escolars nord-americana.

L'obra ha tingut diverses adaptacions per al teatre, el teatre musical i el cinema, les quals han anat modificant la història original. Per exemple, el relat de la novel·la no se situa durant la Primera Guerra Mundial sinó en una època anterior.

Aquesta versió de la pel·lícula segueix més la variant proposada ([versió completa en anglès](#)) per Hollywood l'any 1939 (amb Shirley Temple de protagonista) que l'argument original, en ressuscitar el pare de l'anunciada mort a la guerra, mentre que a la novel·la qui rescata la Sara és el soci del pare mort.

L'adaptació de 1995 reforça, a més, la vinculació afectiva entre el pare i la nena, amb el conseqüent empoderament de la Sara que això suposa.

2. Elements narratius:

Una altra translació interessant respecte a la novel·la (i que aporta un element narratiu important) és situar l'origen de la història a l'Índia. Aquesta decisió li atorga un component de fantasia i d'exotisme que reforça el caràcter imaginatiu de la Sara. El conte de la princesa hindú abandonada involuntàriament pel príncep, que la deixa protegida per un cercle màgic, corre en paral·lel a l'aventura solitària de la Sara, i li serveix per a trobar un espai de resistència interior davant la maldat de l'entorn. Els personatges del conte provenen del [Ramayana](#).

3. Elements formals:

A destacar que és la primera pel·lícula feta als Estats Units del director mexicà Alfonso Cuarón, de plena actualitat amb la seva recent i controvertida producció [Gravity](#).

Sense ser una gran producció per a la mitjana de pressupostos de la Warner Bros, va aconseguir la nominació a dos Oscars, el de Fotografia i el de Direcció Artística i Decoració. Ambdues són especialment reeixides en les escenes orientals. Més simples són les animacions digitals, en concret la del monstre del conte, que la tecnologia actual ha deixat molt enrere.

3.5. Informacions d'interès sobre la pel·lícula

La pel·lícula es basa en la novel·la de 1905 *A Little Princess*, de l'autora anglesa Eliza Frances Hodgson (1849-1924), després de casada, E.F. Burnett. El seu pare va morir quan ella tenia 3 anys, deixant la família en la pobresa, tema que va reflectir tant en aquesta novel·la com en *El jardí secret*. Va demostrar un interès per l'escriptura des de molt petita i, quan la família es va traslladar als EUA, va improvisar una escola per a nens del seu entorn. Va començar a publicar contes a revistes femenines des de ben jove, però va haver d'esperar a principis de segle per aconseguir renom amb les seves novel·les.

El pentinat amb canes de la Srta. Minchin és una clara referència al personatge de *101 dàlmates*, Cruella DeVil, paradigma infantil de la maldat i la manca de sentiments envers els més petits.

El director, Alfonso Cuarón, estava començant a treballar en un altre projecte de la Warner Bros quan un dia li va caure a les mans el guió de **La princesita**. Se'l va llegir en una sola nit i el va impressionar tant que va demanar a la productora que li permetés canviar de projecte. I així va ser.

A més de les dues nominacions als Oscars ja esmentades, el film va guanyar els premis a la Millor Música, Millor Disseny de Producció i Millor Nou Director en el certamen de l'Associació de Crítics Cinematogràfics de Los Angeles.

4. PROPOSTA PEDAGÒGICA

La seqüència didàctica que us proposem al voltant de la pel·lícula **La princesita** es conforma de cinc moments educatius complementaris:

- Activitat prèvia a l'aula (1 hora)
- Anada al cinema a veure el **La princesita** i debat posterior
- Activitat de creació a l'aula (entre 1 hora i 6 hores màxim)
- Acció de compartir en línia la creació de cada grup classe
- Possibles interaccions de l'alumnat i/o el grup classe fent servir les funcionalitats del [Bloc](#)

Ara us exposem amb detall com portar a terme les activitats a l'aula. Durant tot el procés, serà molt important que compteu amb el [Bloc del Cicle de Cinema i Drets dels Infants](#) com a espai de consulta, ampliació d'informació, plataforma de treball en línia i espai d'interacció amb la resta de centres educatius participants.

4.1. Per anar al cinema

Abans d'anar al cinema amb el vostre grup classe, us suggerim portar a terme una activitat a l'aula d'una hora de durada. Us proposem dos enfocaments entre els quals podríeu triar el que més us convingui:

1. Joc de rols

Convé començar presentant l'activitat i distribuint el grup de classe en cinc equips de treball el més homogenis i adequats possible per al treball conjunt (10'). Cada subgrup triarà un dels cinc rols i situacions descrits en el [Bloc](#):

a) Mai puc dir el que penso i sempre em diuen que estic a la lluna

b) Em dic Pere i m'encanta cantar i ballar

c) Haig de treballar encara que només tinc 9 anys

d) Les nenes som valentes i decidides

e) No m'agrada quan renyen injustament la meva germana

Per a cada una de les situacions, disposaran de la descripció d'un rol que primer hauran d'entendre, debatre'l en petit grup i fer-se seu (10'). Un cop cada equip estigui ficat en el seu rol, se'ls facilitarà un repte on es troba immers el seu personatge tipus i cadascun haurà de mirar de resoldre'l responenent a una sèrie de qüestions (15'). Les conclusions de cada subgrup s'exposaran i compartiran amb el grup classe (10'). De totes les presentacions per equips, estaria bé que el professorat faci un recull comú dels temes treballats i passi a presentar aleshores la sinopsi i un [fragment](#) de la pel·lícula **La princesita** (10').

[Escena clau d'autoafirmació de la Sara](#)

Dues opcions d'activitat abans d'anar al cinema:

1. **Joc de rols**
2. **Cerca i debat de notícies relacionades**

2. Cerca i debat de notícies relacionades

Comença amb una pluja d'idees (15') sobre les idees preconcebudes que tenim al voltant d'alguns temes centrals de la pel·lícula **La princesita**:

a) Les persones adultes, com podem tenir més en compte els punts de vista i les opinions de les nenes i els nens?

b) Què podem fer els nens i les nenes perquè els uns i les altres tinguem les mateixes oportunitats a la vida?

c) Quines propostes teniu per lluitar contra les injustícies envers els nens i les nenes? I per construir entre tots i totes un món més solidari?

Es pot anar recollint tot el que surti a la pissarra (per exemple, un/a alumne/a diferent cada cop que s'obri un tema). Convé apuntar almenys una aportació de cada alumne/a. A la guia i el [Bloc](#) hi ha disponibles alguns enllaços que estan relacionats amb aquestes qüestions i serveixen per animar la pluja d'idees. Prèviament també es pot demanar a l'alumnat que busqui a casa i porti a classe alguna informació sobre qualsevol dels tres temes plantejats.

En base a totes les idees recollides, s'orientarà una cerca de notícies relacionades. Es pot fer directament a l'aula i/o la pot portar preparada el professorat, però hauria de servir per trencar estereotips i aixecar noves mirades sobre els temes plantejats (15'). Aleshores arribarà l'hora del debat al voltant de les notícies trobades. L'activitat es pot plantejar subdividint el grup classe en tres equips de treball (cada un especialitzat a debatre i comentar un dels temes); o bé continuant amb el gran grup, amb l'ajuda d'una pissarra digital, o d'un projector i un ordinador portàtil (15'). Per acabar, el professorat fa un recull dels nous punts de vista que han sortit, i també és el moment de passar a presentar la sinopsi i un [fragment](#) de la pel·lícula **La princesita** (10').

L'objectiu tant d'una opció com de l'altra és situar el context de la pel·lícula i els drets a treballar, i així preparar l'anada al cinema entre tots i totes.

Algunes orientacions per a la cerca de notícies:

- 1. Diaris**
- 2. Televisions**
- 3. Ràdios**
- 4. Institucions que treballen els drets**

4.2. Del cinema a l'aula

Inventem una història de la nostra heroïna

Després d'anar a veure el film **La princesita**, proposem portar a terme una activitat de creació a l'aula que es basa en dos moments claus: un amb tot el grup classe treballant conjuntament i un altre en què el grup estaria subdividit en tres equips de treball.

El punt de partida serà definir una heroïna entre tots i totes, o sigui, el perfil d'una nena que protagonitzi una pel·lícula d'aventures. Un cop s'ha concretat el perfil del nostre personatge (edat, nom, entorn, família, descripció, coses que li passen, etc.), es pot continuar amb la metodologia de la pluja d'idees per decidir de quina història la fem protagonista. És important acordar entre tot el grup classe com serà el relat a grans trets (presentació, nus i desenllaç), però es pot treballar tots alhora o bé ja subdividits en tres petits grups i després fer una posada en comú.

També és important que es reflecteixin a la història alguns dels drets dels infants que ha permès treballar **La princesita**:

- el dret a expressar les opinions d'un/a mateix/a i desenvolupar la pròpia personalitat
- el dret a no trobar-se mai sotmesos/es a situacions d'esclavatge ni treball obligatori
- el deure de les persones adultes de lluitar contra les injustícies i les agressions que pateixen els infants, i a actuar amb solidaritat, consideració i respecte
- el dret de les nenes a gaudir de les mateixes oportunitats i consideració social que els nens

Ja concretada la història i subdividits en tres equips el més equilibrats possible, arribarà el

moment que cada petit grup d'alumnes s'encarregui per plasmar una de les tres parts del relat (presentació, nus o desenllaç) en forma de *storyboard* o [guió il·lustrat](#). Aquest tant es pot basar en una sèrie de dibuixos amb un petit text explicatiu com en un còmic que inclogui globus amb breus diàlegs. Una opció més laboriosa seria construir-lo en base a una seqüència fotogràfica protagonitzada pel propi alumnat. En aquest cas, cada subgrup es distribuiria internament els personatges de la història, i els i les alumnes es caracteritzarien com a tals. Aquest fet de compartir els personatges fins i tot donaria més versatilitat a la concreció de l'heroïna i els altres rols preestablerts en el relat.

L'encàrrec és que cada equip desplegui el seu apartat (presentació, nus o desenllaç) fent servir entre 8 i 10 vinyetes, i així expliqui com seria el desenvolupament concret de la història ideada entre tots i totes. Entre tots tres grups, s'aconseguirà crear el *storyboard* o guió il·lustrat de la pel·lícula inventada. D'una banda, treballaran com volen plasmar els valors i els drets dels infants inclosos en el relat i, de forma complementària, hauran de sintetitzar i visualitzar els elements claus de cada apartat per després adonar-se que han aconseguit elaborar la història completa entre tots i totes. Al mateix temps que contribueixen a l'obra col·lectiva, cada subgrup desenvoluparà un punt de vista propi i una mirada particular sobre la creació.

Aquesta activitat es pot desenvolupar en una sola sessió d'una hora de classe, si es fa prèviament la distribució d'equips i tasques, es porta a terme una petita cerca d'informació a casa i/o a l'aula, i es parteix força de les qüestions sorgides durant el visionat del film i el petit debat al cinema.

Ara bé, si és possible, recomanem que agafi un tractament més transversal al currículum i es pugui desplegar en diverses sessions. La durada ideal seria entre quatre i sis hores lectives. Així es donarà el pes que es mereix al contrast de la informació i la reflexió, l'argumentació d'idees consensuades en gran i petit grup, i la construcció d'un discurs propi que serveixi per comunicar-les.

Una possible seqüència didàctica del desplegament més minuciós de l'activitat seria:

- Treball en gran grup per definir el perfil de l'heroïna que protagonitza la història col·lectiva, i per aprofundir en els drets dels infants a què es refereix la pel·lícula (1 hora).

- Creació dels subgrups de treball. Elaboració dels tres apartats de l'estructura del relat (presentació, nus i desenllaç) i consens sobre l'argument. Distribució de tasques entre els tres equips. Reflexió en petit grup i creació d'un punt de vista que serveixi per plasmar el seu fragment de la història en format de *storyboard* o guió il·lustrat (1 a 2 hores).

- Elaboració del disseny i el fil conductor de les entre vuit i deu vinyetes que han de servir per desplegar cada apartat del *storyboard* o guió il·lustrat: presentació, nus o desenllaç (1 hora).

- Realització de les vinyetes del *storyboard* o guió il·lustrat per part de cada equip i posada en comú de la seqüència completa del relat entre tot el grup classe (1 a 2 hores).

Alguns fragments de **La Princesita** que poden fer-se servir durant l'activitat:

- [Escena clau del film](#) (on es produeix l'autoafirmació de la Sara) - en castellà

- [Primeres escenes del film](#) (presentació de la història) i resum de la primera part - en anglès

- [Penúltima escena del film](#) (quan la Sara troba el seu pare: clímax) - en anglès

- [Última escena del film](#) (on es mostra com es resolen els conflictes plantejats) - en anglès

4.3. De l'aula al món

Un cop el vostre grup classe hagi publicat el *storyboard* o guió il·lustrat al [Bloc del Cicle de Cinema i Drets dels Infants](#), us aconsellem que consulteu i compartiu amb l'alumnat les creacions d'altres instituts de la ciutat.

Tot seguit, us suggerim un seguit de petites accions que podeu portar a terme directament a l'aula o bé proposar al vostre alumnat, sempre amb l'objectiu de connectar els aprenentatges assolits i l'experiència viscuda amb la vida quotidiana i la immersió en l'entorn.

1. Cerca, tria i breu comentari d'una notícia o fet relacionats amb els drets treballats.

2. Escriptura d'un text breu d'opinió, de no més de cinc línies, sobre algun dels drets treballats.

3. Cerca a Internet o bé a diversos contes de dues a tres imatges (fotografies o il·lustracions) que reflecteixin algun dels drets treballats.

**Activitat de creació d'un
storyboard:
Inventem una història de
la nostra heroïna**

4.4. Enviament dels treballs de creació

Un cop fet el vostre registre com a grup classe al [Bloc del Cicle de Cinema i Drets dels Infants](#), podreu accedir a les indicacions de com enviar els treballs de creació elaborats.

Per a qualsevol dubte, podeu contactar-nos a teleduca@teleduca.org o bé al telèfon 93 450 98 26.

4.5. Avaluació de l'activitat

Com a professor/a participant al Cicle de Cinema i Drets dels Infants i quan ja hàgiu portat a terme amb l'alumnat totes les passes de la seqüència didàctica plantejada, des del [Bloc](#) podreu accedir a un qüestionari d'avaluació de l'activitat en línia.

Per a qualsevol dubte, podeu contactar-nos a teleduca@teleduca.org o bé al telèfon 93 450 98 26.

5. MATERIAL COMPLEMENTARI

5.1. Enllaços d'interès

Podeu trobar més informació a:

[Bloc del Cicle de Cinema i Drets dels Infants](#)

Textos legislatius al web de Drets Civils de l'Ajuntament de Barcelona:

[Llistat de textos de referència](#)

[Documents en lectura fàcil](#)

Webgrafia:

Sobre l'autora d'**A Little Princess**:
[Frances Hodgson Burnett](#)

Sobre la novel·la (en anglès):
[A Little Princess](#)

Sobre la pel·lícula:
[Wikipedia La princesita](#)
[IMDb La princesita](#)

Vídeos:
[Tràiler \(en anglès\)](#)
[Clip musical](#)

5.2. Bibliografia i filmografia

Hodgson Burnett, F. (1905). [La princesita](#).
Barcelona: Ediciones B

Hodgson Burnett, F. (1911). [El jardí secret](#).
Barcelona: Ediciones B

Bourdier, E. (2010). **A la teva pell**. Barcelona:
Takataka

Bruel, C. (2011). **Julia, la niña que tenía
sombra de chico**. Arganda del Rey: El jinete
azul

Lechermeier, P. (2005). **Princesas olvidadas o
desconocidas**. Saragossa: Edelvives

Nöstlinger, C. (2002). **Rosalinde tiene ideas en
la cabeza**. Madrid: Alfaguara

Ribas, M. A. (2003). **No se lo cuentes a nadie**.
Barcelona: Anaya

Rudo, M. (1995). **Fa nen o fa nena?** Barcelona:
Alfaguara

Thomas, V. (2007). **La bruixa Brunilda**
(col·lecció). Barcelona: Blume.

El jardín secreto. Agnieszka Holland (dir.).
EUA, 1993

Mathilda. Danny DeVito (dir.)
EUA, 1996

Annie. John Huston (dir.)
EUA, 1982

Crèdits

Guia realitzada per:
Carme Mayugo i Oriol Porta
Teleduca. Educació i Comunicació SCP
teleduca@teleduca.org
93 4509826